

Sygn. akt II Ca 356/12

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2013 roku

Sąd Okręgowy w Legnicy II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Sylwia Kornatowicz (sprawozdawca)
Sędziowie:	SO Elżbieta Hallada SO Jolanta Pratkowiecka
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Zielińska

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2013 roku w Legnicy

na rozprawie sprawy

z wniosku B. G.

przy udziale uczestnika postępowania (...) Spółka Akcyjna w K. Oddział w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Złotoryi

z dnia 19 marca 2012 roku

sygn. akt I Ns 62/10

p o s t a n a w i a :

I. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie I o tyle, że:

- obszar ustanowionej służebności przesyłu określić na 813 m², w miejsce powierzchni 484 m², zgodnie z mapą sporządzoną przez biegłego geodetę D. L. jako załącznik do opinii uzupełniającej z dnia 18 maja 2013 r., stanowiący integralną część niniejszego postanowienia (karta 468 akt sprawy),

- wysokość wynagrodzenia należnego wnioskodawcy od uczestnika postępowania określić na 15.700 zł, w miejsce kwoty 9.400 zł;

II. oddalić dalej idącą apelację;

III. zasądzić od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

IV. nakazać uiścić na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w Legnicy) tytułem brakujących kosztów sądowych: wnioskodawcy kwotę 793,79 zł, a uczestnikowi postępowania kwotę 1.574,57 zł.

Sygn. akt II Ca 356/12

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Złotorzy postanowieniem z dnia 19.03.2012 r. w sprawie sygn. akt I Ns 62/10 ustanowił na rzecz uczestnika postępowania (...) S.A. w K. Oddział w L. służebność przesyłu na nieruchomości wnioskodawcy B. G., położonej w G. (działka numer (...), księga wieczysta nr (...)), polegającą na prawie korzystania z nieruchomości w zakresie niezbędnym do korzystania, naprawy i konserwacji sieci energetycznej, obejmującej słupową stację transformatorową R-745-41 i napowietrzną linię energetyczną niskiego napięcia, biegnącą wzdłuż granic działki i wspartą na słupach żelbetowych. Jednocześnie Sąd przyznał wnioskodawcy od uczestnika wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu w wysokości 9.400 zł oraz obciążył (...) S.A. kosztami postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił, że przedmiotowa nieruchomość ma powierzchnię 4,91 ha. Położona jest na terenie rozproszonej zabudowy wiejskiej, jej południowo-zachodnia część jest zabudowana obiektami o charakterze siedliskowym, a pozostała część - wykorzystywana rolniczo. (...) transformatorowa usytuowana jest w północnej części działki, od stacji tej biegnie linia energetyczna niskiego napięcia, wsparta w sumie na żelbetowych 5 słupach posadowionych przy granicy działki, z czego 2 słupy znajdują się na jej obszarze. W oparciu o dowody w postaci opinii biegłej sądowej, oględzin nieruchomości, mapy zasadniczej i zeznań wnioskodawcy Sąd stwierdził, że usytuowanie urządzeń przesyłowych powoduje istotne ograniczenie użytkowania terenu i stanowi szkodę krajobrazową. Powierzchnia strefy ograniczonego użytkowania nieruchomości wynosi 484 m², a należne z tego tytułu wynagrodzenie w kwocie 9.400 zł wyliczono przy przyjęciu współczynnika „k” na poziomie 0,5, K 0,777 i wartości 24,92 zł za 1 m² powierzchni gruntu.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy powołał przepis art.305²§2 k.c. oraz art.520§2 k.p.c. jako podstawę orzeczenia o kosztach postępowania.

Uczestnik postępowania wniósł w dniu 20.04.2013 r. apelację od postanowienia, zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art.305²§2 k.c. w zw. z art.305¹ k.c. przez pominięcie określenia zakresu służebności, czyli powierzchni jej strefy oraz uprawnienia przedsiębiorcy do wejścia i wjazdu na nieruchomość obciążoną
2. obrazę art.626 k.p.c. w zw. z §28 i 31 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17.09.2007 r. w sprawie prowadzenia ksiąg wieczystych i zbiorów dokumentów poprzez przeprowadzenie oględzin nieruchomości bez udziału biegłego z zakresu geodezji i w konsekwencji wydanie postanowienia bez odwołania do oznaczenia przebiegu służebności na mapie sporządzonej przez geodetę według zasad obowiązujących przy oznaczaniu nieruchomości w księgach wieczystych
3. naruszenie art.233§1 k.p.c. przez uznanie za wiarygodną wydaną w sprawie opinii biegłej sądowej, która niesłusznie zastosowała współczynnik „k” na poziomie 0,5 - zamiast 0,2 z uwagi na niewielki stopień ingerencji służebności w prawo wnioskodawcy
4. naruszenie art.520§1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie.

W oparciu o takie zarzuty uczestnik wniósł o stosowną zmianę zaskarżonego postanowienia, po uzupełnieniu postępowania o dowód z opinii biegłego geodety oraz biegłego ustalającego prawidłowo wartość należnego wnioskodawcy wynagrodzenia.

Postanowieniem z dnia 21.05.2012 r. Sąd Rejonowy dokonał sprostowania niedokładności w zaskarżonym orzeczeniu w ten sposób, że w jego treści dodał słowa: „w obszarze 484 m²” oraz „w tym prawie wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem”.

W toku postępowania apelacyjnego przeprowadzony został dowód z opinii biegłego z zakresu geodezji na okoliczność oznaczenia przebiegu służebności przesyłu na nieruchomości B. G. według zasad obowiązujących przy oznaczaniu nieruchomości w księgach wieczystych.

W wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego, przy uwzględnieniu dowodów przeprowadzonych w pierwszej instancji, Sąd odwoławczy ustalił, że powierzchnia pasa służebności przesyłu na działce wnioskodawcy numer (...) wynosi 813 m², a należne z tego tytułu wynagrodzenie odpowiada kwocie 15.700 zł.

Sąd Okręgowy, w oparciu o dowody przeprowadzone w obu instancjach, zważył, co następuje:

Apelacja podlegała częściowemu uwzględnieniu.

Rację miał skarżący, wskazując na nieuzasadniony brak w treści zaskarżonego postanowienia powierzchni obszaru ustanowionej służebności, jak też zapewnienia prawa wjazdu i wejścia uczestnika na nieruchomość obciążoną. Ponieważ jednak Sąd Rejonowy dokonał w tym względzie sprostowania swojego orzeczenia, ingerencja Sądu odwoławczego stała się niepotrzebna.

W kwestii oznaczenia przebiegu służebności przesyłu na mapie sporządzonej przez biegłego geodetę wypowiedział się przekonująco Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18.04.2012 r., sygn. V CSK 190/11. Rozpoznający niniejszą apelację Sąd Okręgowy podziela przedstawiony tam pogląd o celowości oznaczenia służebności przesyłu na mapie geodezyjnej, sporządzonej według zasad obowiązujących przy oznaczaniu nieruchomości w księgach wieczystych, jakkolwiek de lege lata brak prawnego obowiązku sporządzania takiej mapy w postępowaniu sądowym toczącym się z wniosku właściciela nieruchomości o ustanowienie służebności przesyłu oraz odwołania do takiego dokumentu jako integralnej części orzeczenia sądowego wydanego w tym przedmiocie. Dlatego w postępowaniu odwoławczym zlecono biegłemu z zakresu geodezji sporządzenie stosownej mapy, przy wynikającym z akt - i potwierdzonym brakiem zaskarżenia – założeniu bezsporności między stronami co do przebiegu służebności i powierzchni jej obszaru.

Przebieg ten i obszar ujawnione były na mapie, złożonej w pierwszej instancji przez uczestnika postępowania w dniu 23.09.2011 r. – karta 273 akt sprawy, na której powierzchnia przedmiotowej służebności oznaczona została na 484 m². Biegły geodeta zakwestionował jednak tę mapę, wskazując na jej istotne braki, uniemożliwiające biegłemu ustalenie rzeczywistej powierzchni pasa przesyłu, pomijając już kwestię braku podpisu autora mapy ze wskazaniem jego uprawnień zawodowych. Biegły D. L. wyjaśnił to w piśmie z 16.01.2013 r. (karta 430 akt), w którym tłumaczył, dlaczego w pierwszej wydanej na zlecenie Sądu Okręgowego opinii z dnia 17.12.2012 r. powierzchnia służebności na nieruchomości wnioskodawcy wyniosła tylko 200 m², a nie uzgodnione przez strony w pierwszej instancji 484 m² (karty 402-406). Biegły, nie mogąc oprzeć się na mapie z karty 273, zwrócił się o informację do uczestnika postępowania i otrzymał ją w piśmie, stanowiącym załącznik numer 3 do pierwszej opinii (karta 410). W oparciu o tę informację biegły wyliczył powierzchnię służebności na 200 m², co nie mogło zostać przez Sąd odwoławczy zaakceptowane w świetle ustaleń i uzgodnień samych stron w pierwszej instancji. Dlatego należało uznać, że (...) S.A. udzielił biegłemu sądowemu nieprawidłowej informacji w grudniu 2012 r., nieprzystającej do ustalonych już wcześniej okoliczności niniejszej sprawy. Toteż informacja ta, przy mankamentach mapy z karty 273, wymagała odpowiedniego skorygowania, co uczestnik postępowania uczynił w piśmie z dnia 14.03.2013 r. (karta 459), stanowiącym podstawę wydania kolejnej opinii przez biegłego geodetę. W opinii tej, noszącej datę 18.05.2013 r., biegły wyliczył powierzchnię

służebności na 813 m² jako wynikającą ze skorygowanej – stosownie do ustaleń stron z pierwszej instancji – informacji (...) S.A. (karty 463-464). W kwestii tak obliczonej powierzchni biegły ponownie składał wyjaśnienia, a nawet dokonał przeliczenia inną metodą, z uwagi na ponowną niezgodność z powierzchnią wskazywaną w pierwszej instancji na 484 m². Z jednoznacznych wyjaśnień biegłego wynika, że ujawniona w instancji odwoławczej różnica w powierzchni pasa służebności wzięła się z rozbieżności co do szerokości tego pasa, podawanych przez uczestnika postępowania: i tak na dotkniętym opisanymi wyżej mankamentami rysunku z karty 273 szerokość tę mylnie wskazano na 1,2 m, natomiast w skorygowanym piśmie z 14.03.2013 r. – na 2,4 m.

W wyniku powyższych czynności doszło do ustalenia rzeczywistego obszaru ustanowionej w niniejszej sprawie służebności przesyłu, a wyniki prowadzonego tak postępowania pokazały, że ustalanie przebiegu służebności przy udziale geodety i sporządzanie przez niego stosownej mapy jest faktycznie celowe, jak słusznie rozważał to Sąd Najwyższy we cytowanym wcześniej orzeczeniu.

Ustalona tak powierzchnia została zaakceptowana przez obie strony i przyjęta przez Sąd Okręgowy. Konsekwencją wynikającej stąd korekty musi być rozważenie rozmiaru należnego wnioskodawcy wynagrodzenia, które zależy od powierzchni ustanowionej służebności, a jednocześnie było przedmiotem zaskarżenia apelacją przez uczestnika postępowania.

Skarżący zarzucił zawyżenie przyznanego wnioskodawcy wynagrodzenia, wynikające z nieprawidłowo przyjętej przez biegłą sądową wartości współczynnika „k”, stanowiącego element wzoru, służącego do wyliczenia wysokości tego wynagrodzenia. Biegła E. S. przyjęła tu wartość 0,5, co uzasadniła na piśmie i ustnie w opinii podstawowej oraz w opiniach uzupełniających (karty 244 i 345). W ocenie Sądu odwoławczego przyjęty tak wskaźnik jest poprawny z uwagi na charakter i przebieg urządzeń przesyłowych na nieruchomości wnioskodawcy – są to nie tylko same linie energetyczne, ale także słupy żelbetowe i słupowa stacja transformatorowa, co istotnie ogranicza korzystanie z działki w samym obszarze służebności, którego B. G., uprawiający rolniczo swoją nieruchomość, w ogóle nie użytkuje. W tej sytuacji ustalenie współczynnika „k” na poziomie 0,5 (gdzie 0 oznacza brak ograniczenia właściciela, a 1 – całkowite wyłączenie z korzystania) jest optymalne, zważywszy na położenie nieruchomości na terenie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Przy współczynniku „k” na poziomie 0,5 inny wskaźnik – K wynosi 0,777, zgodnie z wzorem w opinii biegłej na karcie 181. Współczynnik K jest bezpośrednią składową kolejnego wzoru, prowadzącego do obliczenia wartości służebności (karty 192 i 289). Jest to wzór, stanowiący iloczyn powierzchni pasa służebności, ceny 1 m² gruntu oraz K. Dla powierzchni 484 m², przy obliczonej przez biegłą wartości metra kwadratowego gruntu na 24,92 zł i przy K wynoszącym 0,777 – wysokość wynagrodzenia w niniejszej sprawie wyniosła kwotę 9.400 zł, zasądzoną w zaskarżonym postanowieniu. Suma ta była prawidłowa dla przyjętej w pierwszej instancji powierzchni pasa służebności, jednakże w wyniku koniecznej zmiany tej powierzchni na późniejszym etapie postępowania kwota wynagrodzenia podlegała korekcie. Wnioskodawca przez swego pełnomocnika złożył wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego dla ustalenia nowej wysokości wynagrodzenia, ale w przekonaniu Sądu odwoławczego jest to czynność zbędna, gdyż przy znanej z poprzednich opinii metodzie obliczania wynagrodzenia jego ustalenie możliwe jest bez ponownego sięgania do wiedzy specjalnej biegłego i ponoszenia związanych z tym kosztów. Do wzoru z karty 289 (niekwestionowanego przez strony, za wyjątkiem współczynnika „k”, co rozważono powyżej) należy jedynie podstawić nową powierzchnię, czyli 813 m², w miejsce 484 m². Daje to następujące wyliczenie: 813 x 24,92 x 0,777 = 15.700 zł (po zaokrągleniu) – i jest to realne i zasadne wynagrodzenie, należne B. G. za ustanowienie na jego nieruchomości służebności przesyłu. Wprawdzie w ten sposób doszło do podwyższenia wynagrodzenia w porównaniu z zaskarżonym przez uczestnika orzeczeniem Sądu Rejonowego, jednakże nie wynika to ze zmiany zasady ustalenia wynagrodzenia, lecz jest wyłącznie następstwem skorygowania danych co do powierzchni zajętego pod służebność gruntu, przekazanych w postępowaniu sądowym przez uczestnika. Dlatego zmiana taka była dopuszczalna – tylko formalnie wydaje się ona być na niekorzyść skarżącego, w istocie mieści się w granicach przyjętych w pierwszej instancji, nie uległ bowiem podwyższeniu ani współczynnik „K” (wynikający z zakresu „k”), ani wartość 1 m² gruntu, a

jedynie powierzchnia pasa służebności, nieprawidłowo wskazana w pierwszej instancji przez samego przedsiębiorcę przesyłowego.

Wobec powyższego apelacja uczestnika uwzględniona została jedynie w zakresie uzupełnienia postępowania i odpowiednio rozstrzygnięcia o mapę sporządzoną przez biegłego sądowego z zakresu geodezji.

Nie jest słuszna apelacja uczestnika w odniesieniu do kosztów postępowania. Sąd Rejonowy trafnie powołał tu przepis art.520§2 k.p.c., gdyż interesy stron są w sprawach z zakresu służebności przesyłu sprzeczne (tak też Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25.08.2011 r. sygn. II CZ 55/11). W niniejszej sprawie jest to widoczne na przykładzie wysokości wynagrodzenia, co do którego spór między stronami spowodował powstanie kosztów opinii biegłej sądowej, a że wnioskodawca nie zawyżył żądania w tym zakresie i domagał się od początku wynagrodzenia na rozsądnym poziomie, korygowanym następnie stosownie do wyników postępowania dowodowego, to niewątpliwie wygrał sprawę w pierwszej instancji i był uprawniony uzyskać zwrot poniesionych kosztów.

Na tej samej zasadzie przysługuje wnioskodawcy zwrot kosztów instancji odwoławczej, w której apelacja uczestnika uwzględniona została w nieznaczącej części. Koszty te obejmują wynagrodzenie pełnomocnika, w wysokości zgodnej z § 8 pkt w zw. z §13ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002 r. w sprawie opłat a czynności adwokackie (...).

Co do wydatków poniesionych przez Skarb Państwa na opinie biegłego z zakresu geodezji, to podlegają one rozliczeniu na mocy art.113 ust.1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Opinie te były niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy w przedmiocie służebności, niezależnie od sporu stron, z których każda ma własne uprawnienia i wynikający z nich interes. Dlatego co do zasady koszty tego rodzaju winni uczestnicy ponieść w jednakowym zakresie, jakkolwiek w okolicznościach niniejszej sprawy podlegają one zróżnicowaniu. Część tych kosztów bowiem wynika z omyłkowej informacji przedsiębiorcy przesyłowego, co spowodowało konieczność wydania kolejnych dwóch opinii – dlatego koszt pierwszej z nich, niezbędnej do sporządzenia potrzebnej mapy, obciąża po połowie oboje uczestników, co daje od każdego z nich po 793,79 zł; koszty pozostałych opinii w łącznej kwocie 780,78 zł obciąża jedynie (...), który koszty te spowodował. Rozstrzygnięcie takie ma również za podstawę art.520§2 k.p.c.

Częściowe uwzględnienie apelacji uczestnika nastąpiło na mocy art.386§1 k.p.c. w zw. z art.13§2 k.p.c. Oddalenie apelacji w pozostałym, przeważającym zakresie oparto o przepis art.385 k.p.c. w zw. z art.13§2 k.p.c.